Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 14. септембра 2026. године, констатовано је да је кандидат МА Павле Недић завршио писање докторске дисертације под насловом „Примена нивоа анализе Кенета Волца у политици Сједињених Америчких Држава према Руској Федерацији од 1993. до 2021. године“. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 17. септембра 2026. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације у саставу: проф. др Драган Р. Симић, редовни професор Факултета политичких наука у Београду, председник; проф. др Марко Дашић, ванредни професор Факултета политичких наука у Београду, члан и др Небојша Вуковић, научни сарадник на Институту за међународну политику и привреду (ИМПП) из Београда, члан.

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

ИЗВЕШТАЈ О ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Основни подаци о кандидату

Павле Недић је рођен 25. децембра 1995. године у Београду. Након завршене Четврте гимназије у Београду (друштвено-језички смер), 2014. године уписао је основне академске студије међународне политике на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. На модулу Европске интеграције дипломирао је 2018. године са просечном оценом 9,98 као студент генерације. Исте године уписао је мастер академске међународне студије на модулу Међународна безбедност. Звање мастер политиколога за међународне послове са просечном оценом 9,88 стекао је одбраном мастер рада под називом „Уравнотежавање америчке моћи после Украјинске кризе: студија случаја односи Руске Федерације и Народне Републике Кине“ у марту 2020. године. Новембра исте године постао је студент докторских академских међународних и европских студија на Факултету политичких наука Универзитета у Београду.

У четвртој години основних академских студија и на мастер студијама био је носилац Стипендије Доситеја Фонда за младе таленте Републике Србије. У другој и трећој години докторских студија био је носилац стипендије Мисије ОЕБС у Србији за студенте докторских академских студија. Током досадашњег школовања учествовао је у организацији и присуствовао различитим научним конференцијама, семинарима, обукама и летњим школама.

У периоду од октобра 2018. до јуна 2019. стажирао је у Београдском центру за безбедносну политику, а од августа 2019. до марта 2021. радио у Београдској отвореној школи на програму неформалног образовања „Студије будућности“, прво као демонстратор, а потом асистент. Научно веће Института за међународну политику и привреду (ИМПП) изабрало га је 9. децембра 2020. године у звање истраживач приправник. У ИМПП је запослен од марта 2021. у оквиру Центра за евроазијске студије, а научно веће овог института га је 22. новембра 2023. изабрало у звање истраживач сарадник.

У току досадашњег научног рада објавио је 17 ауторских и коауторских научних радова у часописима и тематским зборницима и излагао на више од 10 домаћих и међународних научних конференција у Србији и иностранству. Био је део тима пројекта „Допринос модерним партнерствима: Процене односа Србије са ЕУ и са Кином (COMPASS)“, који су ИМПП и Институт друштвених наука реализовали у периоду 2023-2025, а уз финансијску подршку Фонда за науку Републике Србије. Течно говори енглески језик.

Објављени радови кандидата:

Радови објављени у научним часописима међународног и националног значаја и тематским зборницима:

1. Павле Недић, „Руско-кинеска сарадња у војно-безбедносним питањима и енергетици после Украјинске кризе“, *Политика националне безбедности*, вол. 19, бр. 2, 2020, стр. 133-151.
2. Павле Недић, „Кохабитација у Француској као последица полупредседничког система“, *Политички живот*, бр. 21, 2021, стр. 35-49.
3. Pavle Nedić and Marko Mandić, „The US-Russia Rapprochement: The (Im)Possible Direction for a US Foreign Policy“, *Politika nacionalne bezbednosti*, vol. 21, no. 2, 2021, pp. 139-157.

4. Марко Мандић и Павле Недић, „Карактеристике и функционисање полупредседничког система у Србији“, *Годишњак Факултета политичких наука*, вол. 15, бр. 25, 2021, стр. 79-98.

5. Pavle Nedić, „A Valuable Piece of the Liberal Hegemony Puzzle: The United States' Involvement in the Northern Ireland Peace Process“, *The Review of International Affairs*, vol. 72, no. 1182, 2021, pp. 27-46.

6. Pavle Nedić, „Hedging Strategy as a Response to the United States-China Rivalry: The Case of Southeast Asia“, *The Review of International Affairs*, vol. 73, no. 1185, 2022, pp. 91-112.

7. Марко Мандић и Павле Недић, „Утицај унутрашњих фактора на спољнополитичку оријентацију малих држава: случај Србије“, у: *Геополитички интереси великих сила и стратешка безбедност малих држава*, уредили Михајло Копања и Владимир Ајзенхамер, Београд: Факултет безбедности Универзитета у Београду и Институт за међународну политику и привреду, 2022, стр. 182-195.

8. Pavle Nedić, „Southeast Asia between the US' and China's Visions for the World“, in: *New Chinese Initiatives for a Changing Global Security*, edited by Nenad Stekić and Aleksandar Mitić, Belgrade: Institute of International Politics and Economics, 2023, pp. 111-124.

9. Павле Недић и Небојша Вуковић, „Пливање против струје: аргументи Џона Миршајмера о одговорности за рат у Украјини“, у: *Рат у Украјини: оно што знамо и оно што не знамо*, уредили Небојша Вуковић и Михајло Копања, Београд: Институт за међународну политику и привреду и Факултет безбедности Универзитета у Београду, 2023, стр. 249-262.

10. Павле Недић и Марко Мандић, „Секуритизација у контексту избора – рат у Украјини и предизборна кампања у Србији 2022. године“, *Политичка ревија*, вол. 75, бр. 1, 2023, стр. 155-181.

11. Павле Недић, „Одговор Вијетнама на успон Кине: развој односа са САД-ом као уравнотежавање претње“, у: *Геостратегија Индо-Пацифика: велики полигон глобалног сучељавања*, уредили Небојша Вуковић и Михајло Копања, Београд: Институт за међународну политику и привреду и Факултет безбедности Универзитета у Београду, 2024, стр. 257-273.

12. Branislav Đorđević and Pavle Nedić, „Serbia's Security Relations with the EU and China in the Evolving International Environment“, in: *Harvesting the Winds of Change: China and the Global Actors*, vol. 2, edited by Aleksandar Mitić and Katarina Zakić, Belgrade: Institute of International Politics and Economics, 2024, pp. 491-510.

13. Pavle Nedić and Marko Mandić, „Between Securitization and Desecuritization: The Shifting Discourse on the COVID-19 Pandemic in Serbia“, in: *Disaster Construction*

and Reconstruction: Lessons from COVID-19 for Ethics, Politics and Law, edited by Dónal O'Mathúna and Veselin Mitrović, Belgrade: Institute of Social Sciences, 2024, pp. 170-189.

14. Павле Недић, „Четворослојна спољна политика Сингапура као одговор на егзистенцијалну рањивост", у: *Геополитика малих држава*, уредили Небојша Вуковић и Владимир Ајзенхамер, Београд: Институт за међународну политику и привреду и Факултет безбедности Универзитета у Београду, 2025, стр. 184-206.
15. Pavle Nedić and Marko Mandić, „Serbia's Foreign Policy Strategic Goals and the Issue of Kosovo and Metohija in the Conditions of the Diminished Clarity of the International System", in: *International Relations Theory and Philosophical Political Insights into Conflict Management*, edited by Piotr Pietrzak, Hershey, PA: IGI Global Scientific Publishing, 2025, pp. 85-112.
16. Pavle Nedić and Jovana Popova Paunović, „Serbia's Foreign Policy Perspectives amid the United States' and the European Union's Strategic Repositioning", in: *Risks for Serbian Foreign Policy in the Fragmentation of the International Order — Actors, Processes, and Outcomes*, edited by Toni Mileski, Belgrade: Institute of International Politics and Economics, 2025, pp. 55-83.
17. Павле Недић и Марина Радовановић, „Злоупотреба доминантног положаја у праву Европске уније: везана трговина у случају Microsoft", *Европско законодавство*, вол. 24, бр. 92, 2025, стр. 63-85.

Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата МА Павла Недића под насловом „Примена нивоа анализе Кенета Волца у политици Сједињених Америчких Држава према Руској Федерацији од 1993. до 2021. године" написана је на 316 страни стандардног формата (фонт: *Times New Roman*, проред: 1) од којих је 274 страна основног текста, а остатак чини списак коришћених извора. Дисертација је сачињена од увода, седам поглавља: „Нивои анализе Кенета Волца"; „Пре обрасца: политика САД према СССР и Русији за време администрације Џорџа Х. В. Буша"; „Политика САД према Русији током првог и другог мандата Била Клинтона"; „Политика САД према Русији током првог и другог мандата Била Клинтона"; „Политика САД према Русији током првог и другог мандата Џорџа В. Буша"; „Политика САД према Русији током првог и другог мандата Барака Обаме"; „Политика САД према Русији током првог мандата Доналда Трампа"; „Кумулативни ефекат обрасца политике САД према Русији – промена обрасца за време администрације Џоа Бајдена?", као и закључка.

Докторска дисертација МА Павла Недића представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Закључци дисертације поткрепљени су ваљаном аргументацијом. Основна теоријска и практична полазишта заснована су на обимној литератури и бројним изворима. Кандидат је користио монографије и тематске зборнике, као и научне и стручне радове великог броја страних и домаћих аутора, те велики број интернет извора, како примарних (правне акте, стратешке документе, изјаве званичника, званичне публикације и саопштења), тако и секундарних (стручне и аналитичке извештаје и публикације, ауторске текстови, новинске чланци и агенцијске вести).

Предмет и циљ дисертације

Предмет овог истраживања јесте политика Сједињених Америчких Држава према Русији у периоду од 1993. до 2021. године. Користећи три слике које је Кенет Волц поставио у књизи пуног назива „Човек, држава и рат: теоријска анализа“ (Man, the State, and War: A Theoretical Analysis) као теоријски оквир, а које подразумевају поглед са нивоа појединца, са нивоа државе и са нивоа међународног система, рад проучава односе фактора који потичу са ова три различита нивоа анализе, са циљем да одреди како они утичу на америчку политику према Русији. Имајући у виду образац ове политике, који подразумева успон у односима и амбицију председничке администрације за побољшање односа у почетку мандата, праћене погоршањем односа и размимоилажењем око кључних билатералних питања који воде завршетку председничког мандата у најгорим односима Вашингтона и Москве од завршетка Хладног рата, рад настоји да утврди како фактори прве, друге и треће слике доприносе овим сличностима у исходима, упркос разлици у председничким биографијама, њиховом карактеру, односу са Конгресом и расподели моћи у међународном систему.

Рад представља аргумент да најзначајнији фактор јесте расподела моћи у међународном систему, као фактор треће слике, који доприноси усмеравању политике Вашингтона према Русији на начин који води погоршању односа јер се заснива на покушајима одржавања доминантног положаја САД у међународном систему уз спречавање успона потенцијалних ривала, међу којима је Русија један од најзначајнијих. Додатно, истраживање доказује да су фактори прве слике, карактер, идеје и представе појединца, у овом случају председника САД, упркос њиховим међусобним разликама и супротностима, били покретачки фактор за покушаје

међусобног приближавања и успостављања бољих односа са Русијом. Са друге стране, Конгрес и однос ове институције са председником, као фактори друге слике, константно су водили погоршању односа јер су заговарали политику према Русији која је акцентовала разлику у моћи у корист САД и стављала фокус на питања о којима две стране имају дијаметрално супротне ставове.

Главно истраживачко питање гласи: Који фактори имају кључан утицај на политику САД према Русији?

Поред тога, рад нуди одговоре и на питања: Зашто резултати америчке политике према Русији не доносе превелике разлике упркос различитим странкама из којих председници долазе, њиховим разликама у политикама и личним карактеристикама? Како Конгрес утиче на формирање политике према Русији различитих председничких администрација? Какав је ефекат односа снага на нивоу међународног система на обрасце у односима САД и Русије који се понављају током мандата четири различита председника? Да ли промењене међународне околности условљавају промену обрасца у политици САД према Русији у будућности?

Временско одређење предмета укључује период од 1993. године до 2021. године, тачније два мандата председника Била Клинтона, два мандата председника Џорџа В. Буша, два мандата председника Барака Обаме и први мандат председника Доналда Трампа. Будући да карактер и идеје појединца по својој природи нису лако променљиве и не мењају се са временски званично одређеним председничким мандатима, у анализи се оба мандата код председника који су служили два пута на овој функцији обједињавају. За временски почетак истраживања се узима прва инаугурација Била Клинтона, првог председника чија је администрација од свог почетка као једну од обавеза имала и формулисање и спровођење политике према Русији као независној држави. Са друге стране, као закључна година за истраживање се узима 2021. година, односно јануар те године, који означава крај првог Трамповог председничког мандата.

Период од 1993. до 2021. године омогућава свеобухватну анализу који фактори имају кључни утицај на формирање америчке политике према Русији Ипак, како ниједан временски период не може бити отргнут из контекста онога што је било пре и онога што следи, у раду је урађена и скица америчке политике према Русији у тренутку распада Совјетског Савеза и успостављања поновне самосталности Русије, а коју је

спроводила администрација Џорџа Х. В. Буша. На основу исте логике, дат је и кратак осврт на почетне фазе политике администрације Џоа Бајдена, све до избијања ратног сукоба у Украјини – догађаја који је суштински трансформисао контекст и природу америчке политике према Русији.

Просторно одређење предмета обухвата Сједињене Америчке Државе као земљу чија је политика према Русији предмет анализе. Последично, оно се односи и на Русију. Будући да је предмет рада политика једне суперсиле према другој великој сили, он нужно обухвата интересе и дешавања и ван територија ових држава, укључујући просторе у којима оне остварују утицај и где им се интересу преклапају, а то су првенствено Европа, Блиски исток и постсовјетски простор. Стога рад просторно обухвата и ове географске области. Поред тога, будући да истраживање користи факторе треће слике, која подразумевају анализу на нивоу међународног система, просторно одређење обухвата и међународни систем као целину.

Обласно, рад припада науци о међународним односима. Прецизније, будући да проучава факторе који утичу на формирање спољне политике једне државе према другој, односно САД према Русији, рад уже посматрано спада у анализу спољне политике, као посебну подобласт у оквиру науке о међународним односима.

Теоријско одређење предмета се примарно ослања на три слике које је поставио Кенет Волц у делу „Човек, држава и рат“, а које представљају допринос теоријској дебати о нивоима анализе у међународним односима.

Волц се у овој студији бави једним од суштинских проблема човечанства: узроцима рата, посматрајући их из три угла, који чине његове три слике односно представе. Према тој подели, аутор различите теорије о узроцима рата смешта „унутар човека, унутар структуре посебних држава, унутар система држава“. Прва слика подразумева посматрање из угла човека - појединца. Друга слика фокус ставља на традиционалну јединицу анализе у међународним односима – државу. Трећа слика сагледава међународне односе из угла структуре међународног система.

Користећи концепте три слике, односно три нивоа анализе како их је одредио Кенет Волц, истраживање настоји да објасни који фактори имају кључни утицај на политику САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године. Приступајући овом питању из угла три нивоа анализе, уочава се да фактори са различитих нивоа имају

другачије врсте дејстава на америчку политику према Русији. Фактори са прве слике који су идентификовани као значајни – ставови, идеје и перцепције лидера, доприносили су спољнополитичким иницијативама Вашингтона усмереним на побољшање односа са Москвом. Међутим, под утицајем фактора друге слике који су издвојени у овом истраживању, пре свега утицај америчког политичког система, односно улога Конгреса у обликовању спољне политике, домет тих иницијатива је био ограничен. На крају, анализирани фактори треће слике, расподела моћи у систему и тежња ка очувању безбедности у анархичном међународном систему, својим утицајем су прекривали факторе прве и друге слике.

Утврђени однос снага фактора различитих нивоа анализе, који се успоставља преласком са нижих на више нивое, од прве ка трећој слици, аутор одређује као **хијерархијско прекривање** (hierarchical overlay). Истраживање уводи овај концепт да објасни међусобно дејство фактора три слике у политици САД према Русији. Хијерархијско прекривање означава ситуацију у којој фактори вишег нивоа анализе ограничавају, ублажавају, мењају или оснажују ефекте фактора нижег нивоа. На тај начин, фактори вишег нивоа постављају у шири оквир и одређују домет дејства фактора нижих нивоа.

Као основни **научни циљ** истраживања постављено је научно објашњење. Циљ рада је да објасни који фактори имају кључни утицај на политику САД према Русији. Објашњење нуди разумевање који је однос фактора са прве, друге и треће слике у формулисању политике Вашингтона према Москви и како долази до формирања обрасца почетног успона у билатералним америчко-руским односима праћеног драматичним погоршањем, а који је видљив за време администрација председника Клинтона, Буша, Обаме и Трампа упркос разликама које међу њима постоје. Како би се успешно објаснио утицај карактеристика, перцепција и представа лидера, утицаја Конгреса на спољну политику председничке администрације и утицај расподеле моћи у међународном систему, неопходан је и научни опис. У раду су описане теоријске поставке које произилазе из коришћења три слике као основног теоријског оквира, значај овог приступа у оквиру ширег питања нивоа анализе у међународним односима, као и кључни радови најважнијих аутора која се могу одредити као анализе из угла неке од три слике. Додатно, анализирајући различите факторе који обликују политику САД према Русији и разврставајући их према нивоима анализе, те опредељивањем за

одређене факторе са сваког нивоа, врши се и њихова класификација. Обрађујући предмет америчке политике према Русији у датом периоду из угла три слике Кенета Волца, рад представља допринос постојећем фонду знања из области америчке спољне политике, америчко-руских односа, нивоа анализе у међународним односима и реализму као једној од основих школа у оквиру науке о међународним односима, с обзиром да се развијени теоријско-концептуални оквир највише наслања на увиде аутора који припадају овом правцу.

Основни **друштвени циљ** истраживања јесте да се стручна и академска јавност упознају са кључним карактеристикама политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године. Иако је тема америчке политике према Русији обрађивана у науци о међународним односима из различитих и бројних приступа, истраживање нуди свеобухватну и систематску анализу њене реализације у постхладноратовском периоду, указује на обрасце и правилности и покушава да утврди факторе који су допринели њеним исходима. Овакво истраживање стога даје допринос разумевању не само манифестних начина деловања САД према Русији, већ и фактора који га усмеравају и обликују, класификованих у складу са поделом на три слике, односно три нивоа анализе. Имајући у виду значај политике суперсиле као што је САД према великој сили као што је Русија, уз нарочиту важност коју по Републику Србију, њене интересе и обликовање спољне политике имају америчко-руски односи, рад је потенцијално користан и доносиоцима спољнополитичких одлука у Србији, као и заинтересованим припадницима шире јавности.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Хипотетички оквир у докторској дисертацији ” Примена нивоа анализе Кенета Волца у политици Сједињених Америчких Држава према Руској Федерацији од 1993. до 2021. године” састоји се из једне опште и шест посебних хипотеза.

Општа хипотеза

Кључни фактори који су утицали на политику САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године произилазе из структуре међународног система. Фактори са нивоа појединца и нивоа државе имали су додатни утицај који је ефекте фактора са нивоа система ограничавао или појачавао.

Прва посебна хипотеза

Користећи три слике које је дефинисао Кенет Волц можемо анализирати утицај фактора који утичу на формулисање политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године, а који произилазе са нивоа појединца, нивоа државе и нивоа међународног система. Обрађујући факторе из угла све три слике можемо стећи свеобухватно разумевање образаца политике Вашингтона према Москви у posthladnoratovskom периоду.

Прва појединачна хипотеза

Из угла прве слике, која подразумева анализу на нивоу појединца, за разумевање политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године кључни су фактори ставова појединца и његове идеје и перцепције.

Друга појединачна хипотеза

Из угла друге слике, која подразумева анализу на нивоу државе, за разумевање политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године кључан је фактор америчког политичког система који се манифестује кроз утицај Конгреса на формулисање спољне политике коју председничка администрација води.

Трећа појединачна хипотеза

Из угла треће слике, која подразумева анализу на нивоу међународног система, за разумевање политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године кључни су фактори расподеле моћи у систему и тежње ка очувању безбедности у анархичном међународном систему.

Друга посебна хипотеза

Непосредно након распада Совјетског Савеза и настанка Русије као независне државе, политика САД према Русији се заснивала на идеји решавања прагматичних и важних питања, првенствено совјетског нуклеарног арсенала, уз избегавање америчког тријумфализма.

Трећа посебна хипотеза

Фактори прве слике, ставови, перцепције и идеје лидера, усмеравали су политику САД према Русији ка већем приближавању у међусобним односима.

Прва појединачна хипотеза

Администрацију Била Клинтона обележили су његово инсистирање на економској помоћи руском вођству и иницијатива за интеграцију Русије у међународни политичко-економски систем, подстакнути добрим личним односима америчког и руском председника, али из позиције доминантног, а не равноправног партнера.

Друга појединачна хипотеза

Иако су лични односи Џорџа В. Буша и Владимира Путина били добри, морални апсолутизам и бинарна подела на пријатеље и непријатеље америчког председника је утицала и на спољну политику према Русији. Русија је у почетку виђена као савезник у борби против тероризма, али потом као потенцијални изазивач који је још увек у подређеном положају.

Трећа појединачна хипотеза

Доживљај Барака Обаме о Русији као држави чији интереси се морају узети у обзир је одраз његове перцепције о потреби ограничења америчког спољног деловања и резултирао је свеобухватним покушајем ресета односа, додатно подстакнутим добрим личним односима са председником Медведевом.

Четврта појединачна хипотеза

Председник Доналд Трамп је још у изборној кампањи, а и на почетку свог мандата исказивао тенденције успостављања бољих односа са Русијом вођењем спољне политике која ће се фокусирати на кључне америчке интересе.

Четврта посебна хипотеза

Фактори друге слике, утицај америчког политичког система, оличен у доминантним спољнополитичким ставовима заступљеним у Конгресу, доприносили су вођењу спољне политике која је фокус стављала на питања у којима је САД имала супротне ставове од Русије.

Прва појединачна хипотеза

Конгрес је представљао, првенствено након избора за чланове овог тела одржаних 1994, главног критичара политике Била Клинтона према Русији и безусловне подршке њеном руководству, онемогућавајући реализацију одређених иницијатива председничке администрације од којих је најзначајнија било суспендовање Џексон-Веник амандмана.

Друга појединачна хипотеза

За време администрације Џорџа В. Буша, Конгрес је био носилац критике стања у Русији и недостатка напретка у областима демократије и људских права у овој држави, што је резултирало и захтевима за суспендовањем Русије из Г8.

Трећа појединачна хипотеза

Током мандата Барака Обаме, Конгрес је представљао контратежу покушајима „ресетовања“ односа са Русијом кроз критиковање Новог СТАРТ споразума као најзначајнијег достигнућа ресета и усвајањем Закона Магницки који је заменио Џексон-Веник амандман.

Четврта појединачна хипотеза

За време мандата Доналда Трампа, питања око руског мешања у председничке изборе изазвала су јачање антагонистичког става Конгреса према Русији и усвајање Закона о супротстављању америчким противницима кроз санкције.

Пета посебна хипотеза

Фактори треће слике, расподела моћи у систему, која је водила ширењу утицаја САД и растућа моћ Русије која је овај утицај желела да ограничи, те тежња ка очувању безбедности у анархичном међународном систему, подстицали су спољну политику која је водила погоршању односа САД са Русијом.

Прва појединачна хипотеза

За време администрације Била Клинтона, апсолутна доминација САД омогућила је ширење НАТО и унилатерално деловање на Косову и Метохији, упркос противљењу Москве. Овакво деловање је било праћено понудама Русији које су представљале компензацију, али су за Русију биле недовољне и безначајне из угла њених виталних националних и безбедносних интереса.

Друга појединачна хипотеза

Администрација Џорџа В. Буша је успон моћи Русије и њену политичко-економску консолидацију видела као потенцијални изазов својој доминантној позицији. Стога су ширење НАТО, обојене револуције и промоција демократије имали као један од циљева ограничавање успона Русије као изазивача америчке хегемоније.

Трећа појединачна хипотеза

Упркос почетном побољшању односа, различити ставови о Блиском Истоку и Украјини били су одраз супротстављених интереса доминантне силе и силе изазивача. Америчка политика према Русији је садржала покушаје ограничавања моћи Русије, али уз пребацивање америчког фокуса на Азију и узимајући у обзир географски фактор могућности пројектовања утицаја, те различитог положаја Украјине у хијерархији интереса две државе.

Четврта појединачна хипотеза

Успон америчких изазивача је подстицао администрацију Доналда Трампа да се фокусира на ривалитет са Кином, али су значај европског континента и постојећи негативни односи са Москвом америчку спољну политику усмеравали у правцу увођења нових санкција Русији и продубљивања помоћи Украјини.

Шеста посебна хипотеза

Услед перцепције о смањењу релативне моћи САД, изазова који Русија представља и дугорочног континуитета опадања у међусобним билатералним односима, покушај њихове обнове администрације Џоа Бајдена је био благ и ограничен, а након руске агресије на Украјину односи улазе у фазу отвореног политичког сукобљавања.

на остале регионалне државе, што са друге стране наводи остале актере да се групишу и предузму мере како би заштитили сопствене интересе на простору Источне Азије.

Опис садржаја дисертације (структура по поглављима)

Докторска дисертација МА Павла Недића „Примена нивоа анализе Кенета Волца у политици Сједињених Америчких Држава према Руској Федерацији од 1993. до 2021. године“ састоји се из увода, седам поглавља и закључка.

Након увода који описује предмет и циљ дисертације, њен хипотетички оквир, коришћене методе и допринос, прво посебно поглавље разрађује теоријски оквир истраживања. У њему је прво детаљно представљена књига „Човек, држава и рат“ Кенета Волца, као главна полазна тачка и основа за израду теоријског модела. Њени најважнији доприноси су стављени у контекст шире дебате о нивоима анализе у међународним односима, уз представљање других најважнијих радова који су се бавили овом темом. Потом су прегледом литературе мапирани фактори три Волцове слике, укључујући оне који се користе у истраживању. Значај и употребна вредност ових фактора су илустровани кратким описима најважнијих дела базираним на њима, уз нарочит фокус на она која припадају реалистичкој школи међународних односа. На крају првог поглавља креиран је теоријски модел који се користи у истраживању, а који произилази из избора најрелевантнијих фактора за анализу политике САД према Русији у периоду од 1993. до 2021. године и ослања се на концепт хијерархијског прекривања како би њихов утицај објаснио.

Друго поглавље нуди историјски увод у период који се налази у фокусу истраживања. У овом поглављу је представљена политика САД према Русијом у контексту краја Хладног рата и распада Совјетског Савеза, када Русија поново постаје самостална држава. Ту су приказани процеси успостављања и развоја америчке политике према Русији у условима апсолутне доминације САД и први приоритети администрације Џорџа Х. В. Буша у овом периоду, који су подразумевали спречавање сукоба на простору тада већ бившег СССР и успостављање контроле над нуклеарним наоружањем које су након распада ове државе наследиле њене бивше републике.

Треће посебно поглавље у средишту пажње има период првог и другог мандата Била Клинтона, првог председника након готово целог века који је од почетка свог мандата као један од незаобилазних приоритета имао формулисање америчке политике према независној Русији. Ово поглавље даје преглед кључних одлика политике Вашингтона према Москви за време његових мандата. Прати развој односа две силе кроз најважније догађаје из овог периода, који је био обележен америчким амбицијама да допринесу политичко-економској трансформацији Русије, али и низом потеза попут

проширења НАТО и интервенције против СРЈ који су изазивали руско незадовољство. Завршни одељак је посвећен утицају фактора прве, друге и треће слике у целокупној политици Клинтонове администрације према Русији.

Четврто посебно поглавље се бави првим и другим мандатом председника Џорџа В. Буша и политиком САД према Русији у том периоду. Оно детаљно скицира њене основне одлике које подразумевају ослањање на сарадњу са Русијом у борби против тероризма на почетку мандата и касније погоршање односа услед занемаривања руских интереса у креирању спољнополитичких одлука које се односе на Русију, што кулминира улогом и одговором САД на руско-грузијски рат 2008. године. На крају поглавља је анализиран утицај фактора са нивоа појединца, државе и међународног система на главне карактеристике политике САД према Русији у периоду од 2001. до 2009. године.

Пето посебно поглавље ставља фокус на први и други мандат председника Барака Обаме, односно на политику САД према Русији у периоду од 2009. до 2017. године. Овде су представљене основне карактеристике политике Обамине администрације, укључујући свеобухватни покушај „ресетовања“ који је обележио први мандат, да би потом дошло до пада у односима, нарочито под утицајем Украјинске кризе из 2014. године. Затим је посебно анализирано како су ставови, перцепције и идеје појединца, улога Конгреса у формирању спољне политике САД и расподела моћи у међународном систему обликовали деловање две Обамине администрације.

Шесто посебно поглавље обрађује политику САД према Русији у периоду од 2017. до 2021. године, у првом мандату председника Доналда Трампа. Њене главне одлике су изнете у овом поглављу, а укључују одржавање устаљеног правца деловања из мандата претходних председника упркос амбицијама самог председника Трампа у почетном периоду свог мандата да дође до значајних измена постојећег курса. Нарочиту сенку на цео период је бацало питање руског утицаја на изборе из 2016, као и потоње истраге о степену и начинима мешања Русије у овај процес. Значај фактора са сваке од три слике Кенета Волца у формулисању политике Трампове администрације је анализиран кроз завршно потпоглавље.

Седмо посебно поглавље укратко представља развој политике САД према Русији за време прве године администрације Џоа Бајдена и проучава питање промене постојећег обрасца. Констатује се да тенденција ка негативној ескалацији у односима као последица руског напада на Украјину успоставља нове модалитете односа. На крају се налази закључак који сумира главне налазе истраживања и указује на могуће даље смерове његовог развоја.

Методе које су примењене у истраживању

Методе истраживања које су коришћене приликом израде дисертације засноване су на и условљене избором теме, одабиром теоријског оквира и постављеним хипотетичким оквиром. Приликом истраживања који фактори имају кључан утицај на политику САД према Русији аутор полази од хипотезе да је расподела моћи у систему, фактор који произилази из треће слике која подразумева посматрање из угла међународног система, подстицала политику САД која је тежила одржању доминантне позиције у систему и спречавању успона потенцијалног изазивача оличеног у Русији. Фактори са нивоа појединца и нивоа државе имали су додатни утицај који је ефекте фактора са нивоа система појачавао или ограничавао. У оваквом моделу расподела моћи у систему је независна варијабла, а политика САД према Русији зависна варијабла. Уз то, утицај Конгреса на формулисање спољне политике коју председничка администрација води (који проистиче из друге слике, погледа из угла државе) и ставови, идеје и перцепције појединаца (који произилази из прве слике, погледа из угла појединца) представљају интервенишуће варијабле.

Као полазна основа истраживања усвојено је позитивистичко епистемолошко становиште које се темељи на идеји стицања сазнања заснованог на јасним узрочно-последичним везама. Ипак, пошто истраживање у анализи фактора прве слике укључује и анализу перцепција, ставова и идеја лидера, оно је у једном делу допуњено интерпретативизмом. Будући да је предмет истраживања спољна политика САД према Русији, која је анализирана из угла различитих фактора који су на њу утицали и обликовали је, истраживање се може окарактерисати као квалитативно.

У истраживању се користи низ метода које су стандардне у области политичких наука и науци о међународним односима. Будући да рад у основи представља примену теоријских концепата на конкретан емпиријски случај, једна од основних метода која је

коришћена јесте студија случаја. Она је примењена у проучавању сваког од четири анализирана временска периода, како би утицај фактора са различитих нивоа анализе био утврђен. За обраду постојеће литературе о америчкој спољној политици, као и радова који представљају карактеристичне примере студија заснованих на некој од три слике, коришћена је анализа садржаја. Како би се њихови основни закључци и налази представили коришћена је синтеза. За проучавање политике САД према Русији у различитим временским периодима уз утврђивање основих одлика који су из обележили рад се ослања на генеолошку анализу. Како би се из општих теоријских поставки, првенствено утемељеним на кључним теоријским радовима заснованим на посматрању проучаваних феномена и процеса из угла појединца, државе или међународног система, извукли конкретни закључци примењени на разумевање политике САД према Русији, користи се дедукција. Са друге стране, метода индукције је примењивана да би се из конкретних узрочно-последичних догађаја који су обележили политику Вашингтона према Москви издвојили заједнички елементи који посматрано интегрално дају устаљене обрасце деловања.

Компарација као метода истраживања налази своју примену приликом поређења одлика политике САД према Русији између различитих председничких администрација, као и приликом анализе утицаја фактора из угла појединца, из угла државе и из угла међународног система. Још једна метода која своју примену налази у овом истраживању јесте специјализација, чија је улога највећа када се класификују фактори који утичу на америчку политику према Русији у оне који произилазе из прве, друге или треће слике. При одабиру конкретних фактора чији ће утицај на политику Вашингтона према Москви бити предмет истраживања, користи се метода моделовања како би се направио јасан модел за истраживање.

Приликом спровођења овог истраживања коришћени су извори секундарне и примарне грађе. Како би се разумели, обрадили и представили основни концепти нивоа анализе, три слике Кенета Волца, фактори са нивоа појединца, државе и међународног система, као и кључни радови који су приступали својим предметима истраживања из угла једне од три слике, извршено је детаљно ишчитавање постојећих јединица литературе, укључујући монографије, зборнике радова и текстове у научним часописима на српском и енглеском језику, уз прикупљање података из новинских чланака, анализа, извештаја и са интернет портала. Исти типови извора су пажљиво

консултовани и коришћени приликом одређивања и представљања главних одлика политике САД према Русији у сваком од издељених временских периода. Поред тога, како би утицај различитих фактора могао бити утврђен, поред секундарне литературе, за сваки од нивоа анализе употребљавани су различити извори примарне грађе. Тако се за потребе анализе ставова, перцепција и идеја појединаца од кључног значаја консултују говори, интервјуи и изјаве председника и конкретних чланова председничких администрација, а за истраживање утицаја улоге Конгреса на спољну политику ослонац чине резултати гласања, усвојени закони, транскрипти дебата и анализе служби ове институције. За проучавање утицаја фактора треће слике, првенствено расподеле моћи у међународном систему, коришћени су статистички подаци, извештаји о војним капацитетима и односима између држава, као и званична документа попут стратегија националне безбедности САД.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Резултати истраживања се пре свега огледају у показивању да интегрисано сагледавање фактора који произилазе из све три Волцове слике представља сврсисходан избор за проучавање америчке политике према Русији у посматраном периоду. Истраживање нуди систематизован и јасан компаративни преглед развоја политике САД према Русији од 1993. до 2021. године, са посебним освртом на кључне догађаје, промене у односима и карактеристике деловања различитих председничких администрација. Оно тиме јасно осветљава постојање обрасца који води од приближавања ка удаљавању и постепено све горим односима две силе. Истовремено, разјашњава односе између изабраних фактора са три нивоа анализе, односно начин на који су ставови, перцепције и идеје председника и других релевантних појединаца утицали на обликовање политике; како је амерички политички систем, првенствено кроз деловање Конгреса, усмеравао и ограничавао председничко деловање; те на који начин је расподела моћи у међународном систему утицала на општи правац политике САД према Русији. Дисертација показује како су се утицаји ових фактора међусобно прожимали и условљавали, односно на који начин су фактори са различитих нивоа појачавали или ограничавали ефекте других фактора и тиме доприносили обликовању препознатог обрасца америчке политике према Русији.

Научни допринос ове дисертације је вишеструк. Рад приступа истраживању из теоријског угла различитих нивоа анализа. Значај нивоа анализа се често занемарује, а при спровођењу истраживања обично се бира један ниво, који се сматра имплицитно подразумеваним или *a priori* јасним. Стога је системска разрада и објашњење овог концепта у међународним односима и представљање кључних погледа на његову улогу и значај, уз фокус на дело „Човек, држава и рат“ Кенета Волца као једно од првих, канонских и најутицајнијих у овој области, важан допринос снажнијој теоријској утемељености научних истраживања у области међународних односа на српском језику. Кроз увођење концепта хијерархијског прекривања међусобни однос фактора са различитих нивоа анализе се дубље разрађује и нуди се оквир за даља истраживања у погледу спреге и прожимања ефеката који произилазе са различитих нивоа анализе.

Са друге стране, важан допринос овог рада је у његовом емпиријском делу и новом, систематичном и свеобухватном приступу изабраној теми. По својој природи, постхладноратовска политика једине светске суперсиле – САД према великој сили као што је Русија јесте предмет истраживања који је доста пута био обрађиван. Међутим, допринос овог истраживања се огледа у повезивању различитих погледа, из угла појединца, државе и међународног система, уз анализу односа међу факторима који са ових нивоа потичу, те покушај утврђивања начина на који су сваки од њих посебно, али и у међусобној интеракцији, обликовали политику САД према Русији. Стога главни допринос овог рада произилази из примене недовољно коришћеног теоријског оквира нивоа анализе, а посебно три слике Кенета Волца, на тему политике САД према Русији у постхладноратовском периоду.

Закључак

1. Изведено истраживање потврђује да кандидат има смисао за научно-истраживачки рад и продубљено разумевање концепта нивоа анализе у међународним односима. Тема докторске дисертације је актуелна, научно релевантна, друштвено оправдана и корисна. Она је у складу са до сада показаним истраживачким способностима, научним интересовањем и областима научног истраживања кандидата МА Павла Недића. Дисертација представља оригиналан и самосталан научни рад на тему нивоа анализе у међународним односима, примењених на политику САД према Русији у постхладноратовском периоду.

2. У дисертацији је уочљива темељна посвећеност аутора научном подухвату израде докторске дисертације што се директно одразило и на обим и квалитет самог коначног рада. Реч је о изузетно актуелном истраживању које може бити од научне и шире друштвене користи, уједно пружајући подстицај за даља научна истраживања концепта нивоа анализе, спољне политике САД и америчко-руских односа.

3. Структура садржаја дисертације поштује принципе општости и конкретизације истраживања и начела прецизности, реалности и ограничења. Она омогућава свођење предмета истраживања у научно прихватљиве оквире за спознају и одређење појава, и приказ резултата истраживања. Садржај предмета дисертације је правилно структуиран, те омогућава реализацију постављених циљева.

4. Обим приложене литературе указује да је кандидат био посвећен изучавању предмета дисертације и прикупљању великог броја извора, што додатно учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној методолошкој усмерености кандидата.

5. Постигнути резултати истраживања кандидата МА Павла Недића представљају драгоцен и изузетан допринос, како у смислу одабира и изучавања задате теме дисертације, тако и у креирању могућности њеног даљег и дубљег сагледавања.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације, Комисија закључује да је докторска дисертација МА Павла Недића „Примена нивоа анализе Кенета Волца у политици Сједињених Америчких Држава према Руској Федерацији од 1993. до 2021. године“ написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду. На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата МА Павла Недића представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 23. септембра 2026. године.

Комисија за оцену дисертације:

1. проф. др Драган Симић, редовни професор Факултета политичких наука у Београду, председник

2. проф. др Марко Дашић, ванредни професор Факултета политичких наука у Београду, члан

3. др Небојша Вуковић, научни сарадник на Институту за међународну политику и привреду, члан